

ПРИЛОЗИ И ГРАБА

УДК: 821.111(94)-1

Тијана В. Парезановић*

Алфа БК универзитету Београду

Факултет за стране језике

ЛЕЗБИЈА ХАРФОРД: ПЕСМА ФАБРИЧКИХ РАДНИЦА

Лезбија Венер Кијоу Харфорд (Lesbia Venner Keogh Harford) рођена је 1891. године у предграђу Мелбурна. Урођена срчана мана ће у великој мери отежавати њено свакодневно функционисање, па напослетку посредно узроковати и преурађену смрт песникиње, већ у 36. години. Лезбија Харфорд је била једна од ретких жена које су 1916. године стекле диплому Универзитета у Мелбурну. Током студија права, проводила је сваки слободан дан обављајући различите послове како би успела да финансира школовање. Иако је потекла из богате средње класе, породица је, док је Лезбија још била дете, остала без новца: отац се одселио у Западну Аустралију, а мајка остала сама са четворо деце и великом способношћу помоћу које је успевала да издржава породицу.

Током студија, Лезбија Харфорд је развила друштвено-политичка уверења и ставове који су у тадашњој Аустралији одударали од већински прихваћене и друштвено стандардизоване норме, а од којих неће одустати ни у наредним годинама. У периоду опште мобилизације аустралијског становништва за учешће у Првом светском рату и великог добровољачког заноса, Лезбија Харфорд је била једна од ретких који су јавно водили антиратну и анти-мобилизацијску кампању. Након завршених студија, одабрала је посао у фабрици текстила, верујући да на тај начин посвећује живот и рад питањима од великог друштвеног значаја, као што су успостављање једнакости и солидарности, борба

* tijana.parezanovic@alfa.edu.rs

против социјалне потлачености и класних разлика. Учествује активно у раду синдиката и постаје члан новоосноване организације Индустијских радника света. Удаје се 1920. године за познаника из ове организације, сликара Патрика Џона Харфорда (Patrick John Harford). Брак, међутим, неће бити претерано срећан, нити ће потрајати. Као заговорница слободне љубави, Лезбија Харфорд није превише ни веровала у институцију брака, а познато је да је, међу бројним емотивним везама које је имала током живота, барем једна била хомосексуалне природе. Са почетком брачног живота такође постепено опада и Лезбијин друштвени активизам, али и песничка продукција. Двадесетих година пише једини роман, *Непроцењива мистерија* (*The Invaluable Mystery*), који ће бити објављен тек 1987. године. Као и велики број песама, роман такође испитује различите аспекте живота жена из радничке класе. Лезбија Харфорд ће, све до своје смрти 1927. године, живети и радити у Мелбурну.

Прве песме Лезбија је објавила 1921. године у часопису *Рођење* (*Birth*), издању Клуба књижевника из Мелбурна. Привукле су пажњу литерарног света и тада признатих аустралијских уредника и критичара. Песникиња, међутим, за живота није објавила ниједну самосталну збирку – делом и због тога што сама није жудела за јавним признањем, иако је песме непрестано записивала у својим бележницама (а повремено их и певушила наглас). Скоро две деценије након њене смрти, а уз велико залагање њене мајке, објављена је књижица *Песама Лезбије Харфорд* (*The Poems of Lesbia Harford*, 1941.) која је садржала 54 песме. Интересовање за њено стваралаштво јавља се поново осамдесетих година прошлог века, када Марџори Пајзер (Margorie Pizer) и Друзила Модјеска (Drusilla Modjeska), и саме књижевнице, објављују обимније издање са опширним предговором (1985.) у којем се нагласак ставља на еротизам који прожима Лезбијине песме, као и на њено слободно схватање и артикулацију љубави уопште, а посебно романтичне хомосексуалне љубави. Након 2000. године, излази још једна, до сада највећа, збирка песама Лезбије Харфорд, под називом *Сабране песме* (*Collected Poems*, 2014), а такође се њене песме појављују у неколико антологија, првенствено захваљујући напорима Леса Мареја (Les Murray), данас можда најпознатијег аустралијског песника.

Од овде преведених песама, у прву збирку (из 1941. године) биле су уврштене само „Невидљиви људи“ (“The Invisible People”) и „Радница на машини за израду блуза“ (“A Blouse Machinist”). Као и њен роман, многе песме Лезбије Харфорд дуго су сматране политички неподобним (или превише сексуално експлицитним) те стога неприхватљивим за главне токове аустралијске издавачке продукције. Неке од њих, попут песама „Приградске даме“ (“All Day Long”) и „Радница на машини за израду сукања“ (“Skirt Machinist”), представљају

горчином обојену друштвену критику из перспективе вишеструко маргинализованих жена аустралијске радничке класе. Неке од ових жена су, као у песмама „Досељеница“ (“The Immigrant”) или “Радница на машини за израду блуза“, додатно маргинализоване страним пореклом – и управо је та маргинализација оно против чега се Лезбија Харфорд бори, поетизујући искуство ових жена. Већина песама себави њиховим интимним судбинама, детаљима из свакодневног живота и емотивним причама. Ова тематика јесте оно што Лезбију Харфорд издваја од осталих аустралијских песника двадесетог века. Језик њене поезије је једноставан а стил колоквијалан, неоптерећен дугачким сложеницама и китњастим фразама. Песме попут „Радница прича за машином“ (“Machinist Talking”) преносе тон безбрижног чаврљања, које ипак има призивак сањарског и романтичног – па и еротичног, којег у песмама сасвим извесно не недостаје. Сањарски занос видљив је понекад и у идентификацији расположења са променама у природном свету, као у песми „Кад пођем на посао плаво море и младо“ (“When I Go Up To Work The Young Blue Sea”). Лезбија Харфорд проналази лепоту у обичним стварима, формулишући тако идеју, знатно пре него што ће то учинити филозофи свакодневице попут Анрија Лефевра, да свакодневни живот није нимало досадан и незанимљив, већ напротив, пун естетског и имагинативног потенцијала.

Извори:

Dennis, O. (2014). *Collected Poems: Lesbia Harford*. Crawley: UWA Publishing.

Harford, L. (1999). *The Poems of Lesbia Harford*. Sydney: University of Sydney Library. [према: Harford, L. (1941). *The Poems of Lesbia Harford*. Melbourne: Melbourne University Press.]

Невидљиви људи

Кад јутром сиђем до града у пола осам
Улицама се стуште људи као бујице,
Сви у журби, иако тек је пола осам.
Све су то невидљиви људи данашњице.

Кад касније сиђеш до града, ту после десет,
Ужурбани јутарњи жамор је скривен.

У замуклим зградама заточени, ту после десет,
Они напорно раде да би твој живот био бесмислен.

Кад пођем на посао плаво море и младо

Кад пођем на посао плаво море и младо
Још није се пробудило из сна –
Кроз плаву се маглу утапа у небу бледом –
И блиста.
Кажем ја,
„Целог дана
Неће се пробудити из сна.“
А ипак, кад с посла се враћам, море се
Зелени, лика тмурног.
Тиште га минули сати тог дана
Врло бурног.
Слутим
Да жуди
За мало заборава мутног.

Радница прича за машином

За машином сам крај Вере,
Њој је деветнаест и по читав сатпричице трепере
Док чаврља слатко и невино о сексу.

Њен момак, нада се, биће другачије нарави
Од свог оца када је реч о чину љубави.
Јер дванаесторо је превише деце за њен укус.

Онда, плавоока, поглед искоси,
Па почне детињу причу о некој невести,

А говори љупко исочно као да је краљица Арабије.

Њено је дете угледало светлост у минут,
Каже, тачно девет месеци од ноћи кад првипут
Је мајка легла у наручје вољеног.

Каже, једна њена пријатељица
Добија бунде и драгуље од мушкарца коме је љубавница,
Али не да на нежно тело стезнике и корсете.

Досељеница

Када је Герти данас
На посао стигла
Била је мање уморна
И веселија но икад.
Питали смо разлог
Шта је овој срећи.
Сањала је, каже, свој дом
Целе ноћи.

Радница на машини за израду блуза

Гђица Марфи има плаве очи и косу плавоцрне боје.
Машина јој је преко пута моје
Па гледам нетремице
У њено бледо лице и сјајну косу плавоцрне боје.

Сигурна сам, други људи мисле да је неугледна,
Али ја бих могла без престанка
Само да је гледам
Мада видим зашто сматрају да је неугледна.

Лепо ју је гледати кад пукне каиш на машини.
Прсти су јој тако фини,
И руке, и вечност
Јој је потребна да замени тај каиш на машини.

О, лепота измиче очима, а она је тако мила.
Иако облик њеног лица,
Иако линија
Носа, усана, вилице је монголска, ипак је мила.

Све би наравно било сасвим другачије у Јапану.
Видели би лепоту њену.
Лепезу би свилену
Узели и на њој насликали је као принцезу у Јапану.

Али ипак њена љупкост измиче слепим људима,
Јер увек се користе главом,
А никад очима.
Па неизбежно силна љупкост промакне слепим људима.

Уживам да гледам Мојру за стројем

Уживам да гледам Мојру за стројем.
Њен кројачки метар црвене је боје.
Хаљина јој је црна и радионица тмурна,
А ја сам уморна.
Али он је као крв – као танан млаз клиже,
Као пламен лиже.
Револуција права. Него шта, чим видим Мојру за стројем,
Обрадујем се што има метар црвене боје.

Радница на машини за израду сукања

Правим велике широке сукње
Женама великим и широким –
Амазонкама, наспаваним и наједеним
Изван граница људских.

Толико дуге сукње, од целог
Метра су дуже.
И седамдесет пет у струку
Да појас их случајно не стеже.

Мора да су страшно дебеле,
Великих, округлих трбуха.
Извесно, к'о фини вински желе
Дрхтури им под сукњом бутка.

Огромне су и тешке
Те сукње које шијем.
Видим већ како их носе
Код градоначелника на пријем.

Мени, што сам једва израсла,
Тако слабој и малој,
Жеља је да су те сукње бар мало
Сличније мојој.

Приградске даме (Дан за даном)

Дан за даном
Кројимо за хаљине ваше муслине fine.
Негде су друге жене за вас саткале те муслине –

Жена мали милион.

Као пламен

Незасите, гутате сваки наш сат

И сунце и приче и цвеће и љубав.

Приградске даме.